

Boris Schönbeck

Minnesteckning

PROFESSOR BORIS SCHÖNBECK dog efter en tids sjukdom den 8 mars 1996, 60 år gammal. Boris anställdes 1965 hos Elias Cornell vid arkitekturens teori och historia vid CTH där han verkade fram till 1991, därefter blev han ansvarig för det nya ämnet bebyggelsevård. Han hörde till den första generationen arkitekter som under 1960-talet började arbeta med forskning och han var en av de drivande när det gällde att betona betydelsen av forskning även i arkitekturket. Han drevs av en stor nyfikenhet och en önskan att gå till djupet i sitt arbete. Hans avsikt var från början inte att bli arkitekturhistoriker av facket; han ville i stället tillsammans med likasinnade kollegor fortbilda sig “för att få bättre, mer vetenskapligt grundade utgångspunkter för våra framtida yrken som arkitekter och planerare”, som han ett par årtionden senare beskrev sina tidiga ansatser i sitt anförande vid det konstituerande mötet med föreningen för arkitekturforskning 1987 (“Om historisk medvetenhet i arkitekturforskningen”, *Tidskrift för Arkitekturforskning* nr 2, 1987).

Grundläggande för hans syn var att forskningen måste utgå från viktiga aktuella problem i samhället, studerade i sitt historiska sammanhang. Forskningens metoder måste härledas ur problemen, vilket inte gav honom några utstakade vägar att gå eftersom den arkitekturforskning han ville bedriva inte hade några entydiga förebilder. Han ville fokusera “konflikterna i människornas vardagsnära kontakt med byggnadskulturen”. Detta ledde till ett djupt engagemang i den pågående stadsförnyelsen, ett engagemang som ledde vidare till såväl den forskning och undervisning som den folkbildningsverksamhet som kom att känneteckna hans verksamhet genom åren. Han nöjde sig inte med beskrivningar och analyser av problemen utan ville också skissera och pröva lösningar.

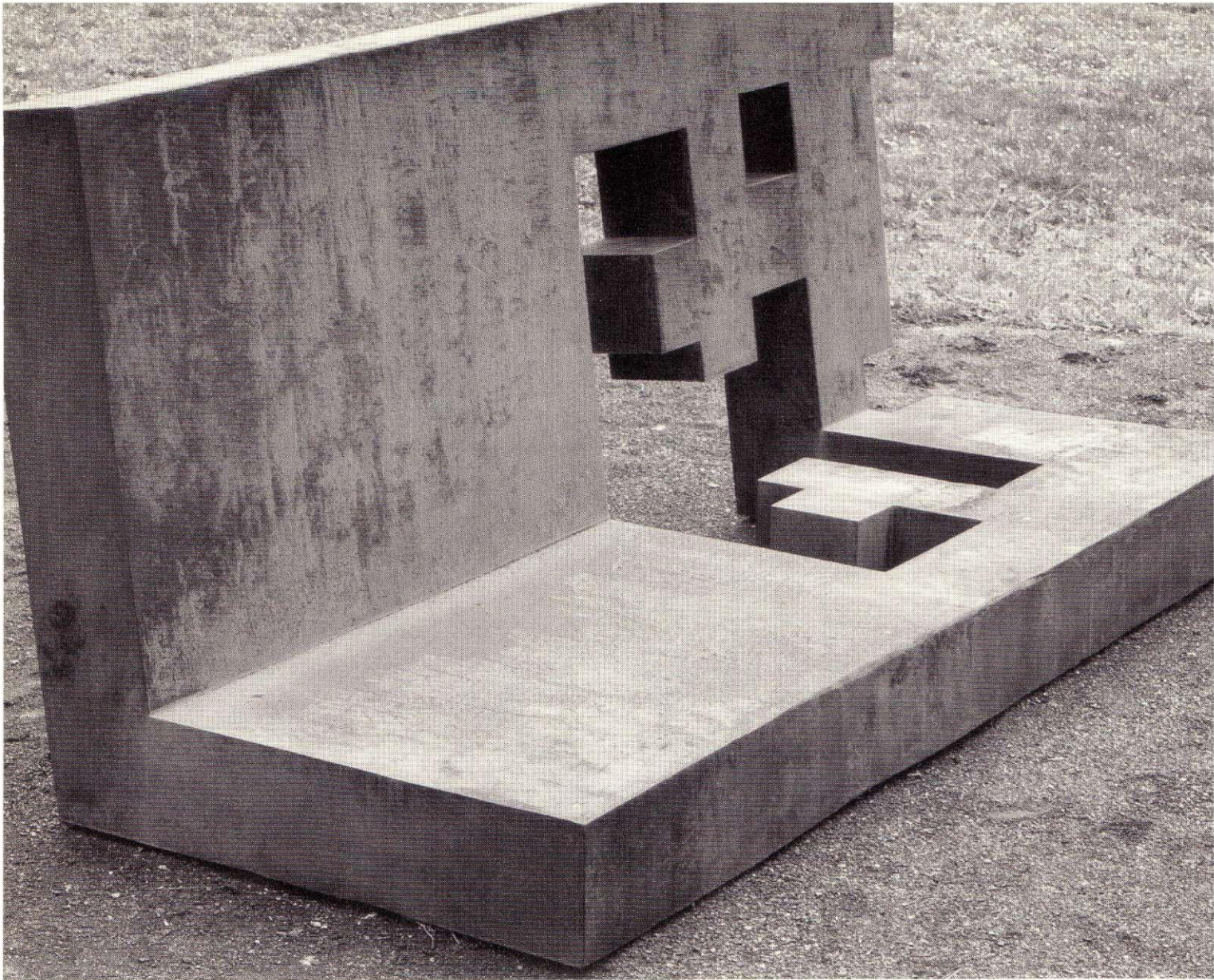
Hans avhandling *Arkitekturutvecklingen i vetenskapernas värld* som kom 1973 var ett försök att placera arkitekturforskningen i ett vidare idé-historiskt och kunskapsteoretiskt sammanhang. Han såg sin avhandling som ett program för sina vidare studier snarare än som ett färdigt arbete. Genom att studera de stora arkitekterna och filosoferna genom århundradena sökte han på ungdomligt vis skaffa sig en överblick och ett sammanhang där han också kunde placera sina egna erfarenheter från svensk stadsförnyelse åren kring 1970.

Han hade under dessa år engagerat sig starkt i en omtumlande offentlig debatt då flera gamla stadsdelar i Göteborg stod inför rivning – Landala, Annedal, Olskroken. Han förespråkade en omvärdering av dessa stadsdelars kvaliteter och brister, en omvärdering som först kom till stånd sedan dessa stadsdelar försvunnit, men som kom att påverka den förnyelse som senare skedde i Göteborg och i hela landet. “Ta till vara det som är bra och förbättra det dåliga” löd hans envisa uppmaning – det gällde att alltid skaffa kunskaper om det aktuella fallet, att inte någonsin utgå från färdigställda problem eller till synes självklara lösningar. I det förestående arbetet att utveckla kunskaper och metoder för en vidare och mer varsam förnyelse av städer och byggnader följde Boris flera spår. Han såg att de kunskaper som behövdes var av olika slag och hörde hemma i olika discipliner – arkitektur, teknik, historia, etnologi, filosofi, samhällsvetenskap och flera andra. Som arkitekt ville han bidra med forskning inom det egna ämnet arkitekturens teori och historia och stimulera samarbete med andra ämnen. Inom sitt eget område arbetade Boris målmedvetet för att utveckla de metoder som är speciella för ombyggnad och förnyelse, jämfört med nybyggnad – karakterisering av den befintliga bebyggelsen, uppmätning, inventering, fotografering. Han prövade metoderna i fält och upptäckte behov av nya eller återfunna kunskaper om andra tiders byggnadsskick, byggnadsmaterial och hantverk. Detta ledde bl. a. vidare till att han initierade utbildning och forskning kring traditionella byggnadstekniker och hantverk. I ett ständigt pendlande mellan helhet och detalj och i sökande efter de djupare sambanden arbetade Boris under många år med den omfattande skriften *Stad i förvandling. Uppbyggnadsepoker och rivningar i svenska städer från industrialismens början till idag*. Boken kom ut 1994, året innan han blev sjuk. Boris mångåriga arbete med stadsförnyelse, ombyggnad och restaurering ledde år 1991 till att ett särskilt ämne, bebyggelsevård, inrättades vid sektionen för Arkitektur vid Chalmers, med Boris som ämnesföreträdare och engagerad lärare. Strax före sin död blev han utnämnd till biträdande professor i ämnet.

Boris tog 1974 tillsammans med Lars Ågren initiativ till bildandet av Centrum för Byggnadskultur och var ända fram till sin död ledamot i Centrums styrelse. Med brinnande entusiasm ville Boris vara med och skapa ett forum där tidens stora frågor inom stadsförnyelse och arkitek-

tur kunde diskuteras mellan alla berörda och intresserade, fackmän och lekmän. Boris strävan efter samarbete med andra ämnen och vetenskaper och viljan att nå ut i en ömsesidig diskussion med politiker, planerare och byggbransch, stadens invånare, hyresgäster och andra intresserade av byggnadskulturens frågor kom till uttryck inom Centrum för Byggnadskultur. Han medverkade i studiecirklar, konferenser och kurser med skiftande rubriker, men alltid med samma hängivenhet för saken, – hur vårt byggnadsarv skall tas till vara och förnyas. För Boris var alltid den sakliga belysningen viktigast – det taktiska spelet var inte hans. Utifrån kunde man uppleva hans totala hängivenhet som krävande. Vi som hade förmånen att lära känna och samarbeta med Boris respekterade hans allvar, entusiasmerades av hans djupa engagemang och kunskaper och imponerades av hans förmåga att stå rakryggad även när det blåste. Saknaden efter honom är stor bland oss vänner och kollegor. Men inspirerade av hans synsätt och gärning kommer många att fortsätta hans arbete.

Solveig Schulz

1. Eduardo Chillida, Esertoki III, 1990